

KNJIŽNICA – KULTURNI CENTER LENDA
LENDVAI KÖNYVTÁR ÉS KULTURÁLIS KÖZPONT

Amanda Horvat

**STORITVE KNJIŽNICE – KULTURNEGA CENTRA LENDA - LENDVAI
KÖNYVTÁR ÉS KULTURÁLIS KÖZPONT:
PRIČAKOVANJA, POTREBE IN ŽELJE MLADIH**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Lendava, 2023

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana, Amanda Horvat, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Storitve Knjižnice – Kulturnega centra Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ: Pričakovanja, potrebe in želje mladih.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice:

V Lendavi, dne 28. 4. 2023

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Amanda HORVAT

Naslov pisne naloge: Storitve Knjižnice – Kulturnega centra Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ: Pričakovanja, potrebe in želje mladih

Kraj: Lendava

Leto: 2023

Št. strani: 41

Št. slik: 8

Št. Preglednic: 1

Št. prilog: 3

Št. strani prilog: 3

Št. referenc: 41

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v Knjižnici – Kulturnem centru Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ.

Mentorica v času strokovnega usposabljanja: Vanda Kovač, Knjižnica – Kulturni center Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ

UDK: 027:053.81(497.4Lendava)

Ključne besede: mladi, dvojezičnost, splošne knjižnice, knjižnične storitve, knjižnične zbirke
Izveček:

Pri pripravi storitev za mlade, starostne skupine od 15 do dopoljenih 29 let, mora knjižnica poznati njihove potrebe in zanimanja. Namen raziskave za bibliotekarski izpit je bil pridobiti podatke o obstoječih dejavnostih in storitvah za mlade na narodnostno mešanem območju, in sicer s pregledom spletne strani knjižnice in na osnovi letnih poročil za leta od 2018. do 2022. Poleg tega je bil namen tudi dobiti vpogled v to, kako mladi poznajo in uporabljajo storitve in dejavnosti knjižnice, kakšna so pričakovanja mladih, kakšen odnos imajo do knjižnice in kakšna je vloga knjižnice v njihovem življenju. Opravljenih je bilo 12 intervjujev z mladimi, živečimi v Občini Lendava. Rezultati so pokazali, da mladi najbolj poznajo storitve knjižnice, kot so izposojanje gradiva in razne dejavnosti, na primer literarne večere. Mladi uporabniki knjižnice bi želeli imeti lepše prostore in večjo izbiro gradiva v madžarskem jeziku.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	7
2	MLADI.....	8
3	STORITVE IN DEJAVNOSTI SPLOŠNIH KNJIŽNIC.....	10
3.1	Mladi kot skupina uporabnikov v splošnih knjižnicah	10
3.1.1	Informacijska pismenost mladih.....	11
3.1.2	Pomen in vloga splošnih knjižnic za mlade.....	12
3.1.3	Storitve splošnih knjižnic za mlade	13
3.2	Pomembni dokumenti	14
3.2.1	IFLA in mladi	14
3.2.2	Young Adult Library Services Association (YALSA).....	15
3.2.3	Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) 15	
3.2.4	Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022.....	15
3.2.5	Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019-2030.....	15
4	METODOLOGIJA.....	16
4.1	Raziskovalni problem in raziskovalna vprašanja.....	16
4.2	Metode	17
4.3	Raziskovalni pripomočki	17
4.4	Vzorec	18
4.5	Potek zbiranja in analiza	19
4.6	Omejitve raziskave	20
5	REZULTATI.....	21
5.1	Analiza storitev in dejavnosti Knjižnice – Kulturnega centra Lendava	21
5.1.1	Dejavnosti knjižnice	21
5.1.2	Izbiranje naj bralca letnega časa.....	22
5.1.3	Bralne značke	22

5.1.4	Novost za mlade	23
5.1.5	Predstavitev sive literature.....	24
5.1.6	Könyvmoly/ Knjižni molj.....	26
5.1.7	Lendavski tabor mladih piscev	27
5.2	Rezultati intervjujev.....	27
5.2.1	Mladi kot člani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava.....	28
5.2.2	Mladi kot nečlani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava.....	31
6	RAZPRAVA	33
7	ZAKLJUČEK.....	37
8	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA.....	39
9	PRILOGE	43
9.1	Priloga 1	43
9.2	Priloga 2	44
9.3	Priloga 3.....	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Poziv za izbor naj bralca letnega časa (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023)	22
Slika 2: Bralne značke za mladino (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2021).....	23
Slika 3: Bralna značka za odrasle (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023)	23
Slika 4: Novosti za mlade (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2020)	24
Slika 5: Predstavitev sive literature 1 (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2022)	25
Slika 6: Predstavitev sive literature 2 (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023)	26
Slika 7: Projekt Könyvmoly/Knjižni molj (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023)	27
Slika 8: Lendavski tabor mladih piscev (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2018)....	27

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Demografski podatki o mladih	19
---	----

ZAHVALA

Brez uporabnikov ni knjižnice, zato bi se rada zahvalila vsem sodelujočim v intervjujih. Hvala ker ste si vzeli čas zame in odgovorili na vprašanja.

Rada bi se zahvalila tudi zaposlenim Knjižnice – Kulturnega centra Lendava, ki so mi pomagali pri razumevanju storitev in dejavnosti ter me učili tekom usposabljanja.

Največja zahvala gre mojima sošolkama iz fakultete, Maši in Mateji. Zahvaljujem se vama za vse debate, popravke, mnenja, podporo in še mnogo več. Najboljši sta!

1 UVOD

Zaradi dinamično spreminjajočega se sveta okoli nas je pomembno, da postanemo fleksibilni na vseh področjih, tako pri delu kot tudi v prostem času. Znanje, spretnosti in različne veščine, pridobljene v neformalnem izobraževanju, postajajo ključni element osebne rasti ter družbene vključenosti vsakega posameznika. Vloga splošne knjižnice je predstavljanje in posredovanje »...knjižničnega gradiva in informacij, ki jih nadgrajuje tako, da opredeljuje posebnosti izbranega področja delovanja splošne knjižnice. Vloga knjižnice torej pomeni perspektivo, ki poveže vse vidike nekega področja delovanja splošne knjižnice v naravnost k določenemu cilju, npr. višji ravni informacijske pismenosti. Različne vloge torej opredelijo namen delovanja, ki ima za cilj doseči opredeljeno pridobitev za ciljno skupino in tako naslavlja prepoznano potrebo v lokalni skupnosti.« (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2019)

Knjižnice imajo torej nalogo oblikovati svoje storitve in dejavnosti na način, da bodo odgovarjale potrebam lokalnega okolja. Splošna knjižnica kot kulturno-informacijski center mora ponujati odgovore na potrebe širokega spektra prebivalstva, vse od najmlajših do najstarejših prebivalcev. Pomembno je poudariti tudi posebnosti lokalnega okolja, v katerem knjižnica opravlja svojo nalogo. Vsaka skupnost je namreč drugačna in posebna na svoj način, tako so tudi storitve splošnih knjižnic specifične.

Občina Lendava se nahaja na narodnostno mešanem območju v Prekmurju. Lokalno okolje je posebno zaradi stika več kultur ter narodnosti na enem mestu. Na območju občine Lendava se tako v vsakdanjiku srečujejo slovenska, madžarska, hrvaška, romska, srbska, bosanska ter albanska kultura. Zaradi velikega števila različnih narodnosti in kultur mora knjižnica ponujati storitve vsem v svojem lokalnem okolju. Poudarek daje - poleg večinsko slovenskemu prebivalstvu - tudi lokalni avtohtoni madžarski manjšini. Knjižnice na narodnostno mešanih območjih morajo zagotavljati dejavnosti tudi za avtohtoni manjšini (Zakon o knjižničarstvu, 2001). Splošne knjižnice pripravijo program dejavnosti v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti. Knjižnica – Kulturni center Lendava stremi k zagotavljanju storitev in dejavnosti, ki zagotavljajo uporabniške potrebe vseh skupnosti in vseh uporabnikov.

Evropska unija je leto 2022 razglasila za leto mladih, zato smo se pri našem raziskovanju osredinili na raziskovanje uporabniške skupine mladih (The Council of European Parliament, 2021). Zanimalo nas je poznavanje, uporaba in odnos mladih do knjižnice. Poudarek smo namenili tudi vlogi Knjižnice – Kulturnega centra Lendava v življenju mladih ljudi na tem območju. Želeli smo pridobiti oris te uporabniške skupine na narodnostno mešanem območju za namen priprave primernih storitev zanje. Zaradi kontekstualnega pregleda vloge knjižnice v življenju mladih smo pregledali tudi spletno stran Knjižnice – Kulturnega centra Lendava in letna poročila od leta 2018 do 2022 ter s tem želeli pridobiti oris že obstoječih storitev za to uporabniško skupino.

2 MLADI

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2014) opredeljuje mladega človeka kot osebo, »ki je v prvem obdobju življenja«. Po različnih evropskih državah je status mladih urejen na različne načine. Slovenska zakonodaja z Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS) opredeljuje, da so mladi tisti, ki so, ne glede na spol, v starostni skupini od 15. do dopolnjenega 29. leta starosti (Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, 2010, 3. člen). S tem dokumentom ureja tudi status mladih in jim daje prostor v slovenski zakonodaji. Interese slovenske mladine zastopajo še na Uradu za mladino, ki svoje delo opisuje, da »v vlogi glavnega usklajevalca vseh aktivnosti politike glede mladih zagotavlja ukrepe, ki celovito urejajo položaj mladih v Sloveniji.« (Urad za mladino, 2022). Organ je del Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

Urad Republike Slovenije za mladino je podal pobudo za izvedbo raziskave »Mladina 2020: Položaj mladih v Sloveniji«. Raziskava nam prikaže stanje in odgovarja na vprašanja glede spremembe družbenega profila slovenske mladine (Lavrič, 2021). Raziskava je ključnega pomena za razumevanje mladih. Knjižnicam predstavlja osnovo za spoznavanje uporabniške skupine mladih ter oblikovanja storitev in dejavnosti zanje.

Splošno znan trend o upadanju števila mladih v populaciji prebivalstva se je v zadnjih nekaj letih začel ustavljati. Avtorji napovedujejo stabilizacijo števila mladih v celotni populaciji. Spreminja se tudi struktura zaposlovanja in podjetništva. Ugotavljamo visoko fleksibilnost mladih na trgu dela. Mladi so se v veliki meri pripravljani dodatno izobraževati in pridobivati

znanja izven formalnega izobraževanja (Lavrič, 2021). Knjižnica lahko svoje dejavnosti oblikuje tako, da ponuja takšne storitve uporabnikom, ki bi jim bogatile znanje na področju IKT tehnologije, nastopanja pred občinstvom in ponuja gradivo za utrjevanje in pridobitev novega znanja na različnih področjih. Kot kažejo trendi, so mladim za bivanje in ustalitev čedalje pomembnejši prisotnost narave in zelenih površin na eni strani ter dostop do različnih storitev na drugi strani. Tako lahko vidimo, da je najbolj priljubljen življenjski prostor med mladimi v nasprotju z usmeritvami trajnostnega razvoja, saj želijo mladi živeti v manjših mestih, kjer imajo vse na dosegu rok, blizu so narava in veliko zelenih površin. Iz raziskave smo ugotovili tudi, da so »mladi močno vpeti v in navezani na bivanjsko okolje, iz katerega izhajajo, pri čemer močno stopnjo navezanosti na prvi prostor bivanja ohranijo tudi po prehodu v naslednje starostno skupino ali obdobje šolanja, tj. iz srednje šole na fakulteto.« (Lavrič, 2021)

Mladi ljudje, ki so tako telesno kot duševno zdravi, razbremenijo tako zdravstveni sistem kot tudi proračun države. So tudi veliko bolj produktivni pri svojem delu kot tudi aktivni v prostočasnih dejavnostih (EU Youth Report: 2015, 2016). Tudi zato je zdravje ena izmed ključnih točk v Evropski strategiji za mlade 2019 –2027 (Evropski mladinski portal, b. d.), ki stremi k promociji duševnega in spolnega zdravja, športa, telesne dejavnosti in zdravega načina življenja ter k preprečevanju in zdravljenju poškodb, prehranjevalnih motenj, odvisnosti in zlorabe substanc. Lavrič (2021) ugotavlja, da mladi živijo bolj zdravo - v telesnem in prehranskem smislu -, kot so leta 2010, saj se več ukvarjajo s športom ter jejo bolj zdravo, vendar so sedaj manj zadovoljni s svojim življenjem kot pred desetimi leti. Raziskava poudarja tudi druge dejavnike za zdravo življenje, in sicer pomen duševnega zdravja.

Zanimiva ugotovitev je tudi, da se je močno povečalo število tistih mladih, ki so se leta 2020 zanimali za umetnost ter kulturo. Podatki kažejo, da se mladi v večji meri ukvarjajo s kulturnimi dejavnostmi, kar nas napeljuje na pomen knjižnic kot kulturnih ustanov, ki so brezplačno dostopne za večino prebivalstva, tako tudi za mlade. Pomembno je tudi udejstvovanje mladih na spletu, saj veliko svojega tako prostega kot profesionalnega časa preživijo v spletnem okolju. Spodbujajo pripravo kakovostnih kulturnih vsebin za mlade v spletnem okolju. Knjižnice kot institucije z osnovnim kadrovskim in finančnim kapitalom lahko pripravljajo dodatne spletne vsebine za uporabniško skupino mladih. Za ustvarjanje kulturnih vsebin za spletno okolje raziskovalci poudarjajo predvsem pripravo le-teh v manjših mestih in na podeželju.

Uporaba IKT je preseгла vsa pričakovanja, zato je še kako pomembna informacijska pismenost mladih. Vse večji vpliv družbenih omrežij na življenje posameznika privede do določenih izzivov in sprememb.

3 STORITVE IN DEJAVNOSTI SPLOŠNIH KNJIŽNIC

3.1 MLADI KOT SKUPINA UPORABNIKOV V SPLOŠNIH KNJIŽNICAH

Različne uporabniške skupine imajo različne informacijske potrebe ter tudi informacijsko vedenje. Primerno pripravljene program knjižnice lahko dosežemo le z raziskovanjem uporabniških skupin. Za spoznavanje potreb in vedenja uporabniških skupin v lokalnem okolju je potrebna komunikacija z uporabniki. Demeter in Holmes (2019) poudarjata, da je potrebna komunikacija z uporabniki in poizvedovanje glede njihovih informacijskih potreb in želja, saj s tem »poskrbimo, da se naši redni obiskovalci vračajo srečni in zadovoljni s svojo knjižnico.«. Uporabniška skupina mladih si zasluži večjo pozornost knjižničarjev pri pripravi programa knjižnice. Hedemark (2020) poudarja raziskovanje uporabniške skupine mladih, da bi jih bolj spoznali in jim ponudili storitve, ki so jim zares koristne. Koristno je ponuditi tudi prostor za mlade, kjer se lahko srečujejo ter izmenjujejo mnenja. Beheshti in Large (2013) opozarjata na to, da so bili mladi za raziskovanje že od nekdaj zanimiva uporabniška skupina.

Število mladih uporabnikov knjižnic v zadnjih letih upada. To ugotavljata tudi Farhadpoor in Kalhori (2018), ki prikazujeta podatke o tem, da je le nizek odstotek najstnikov in mladih članov kakšne splošne knjižnice. Vendar je veliko bolj zaskrbljujoče dejstvo, da upada med mladimi bralna sposobnost in branje z užitkom (Hedemark, 2020). Tudi širjenje digitalne tehnologije pomembno vpliva na bralne prakse mladih, saj vpliva na raznolikost besedil, ki jih uporabljajo in se srečujejo z njimi (Conradi, idr., 2013; Hedemark, 2020; Howard, 2011; Hughes-Hassell in Pradnya, 2007; Tveit, 2012; Tveit in Mangen, 2014).

Knjižnica kot institucija, ki ponuja informacijske vire in storitve, je v zadnjih desetletjih počasi začela pridobivati konkurenco. Gradivo v izobraževalne namene si uporabniki lahko poiščejo na spletu, za zabavo pa velikokrat uporabijo različne avdio-vizualne naprave. Knjižnice se morajo prilagajati spreminjajočemu se okolju ter spremljati potrebe prebivalcev lokalnega okolja. V mnogih primerih se zgodi ravno nasprotno, saj je knjižnica pasiven del življenja v

lokalnem okolju, ne spremlja potreb mladih. Farhadpoor in Kalhori (2018) ugotavljata, da knjižnice pogosto niso pripravljene sprejeti uporabniške skupine mladih in jim ne vedo ponuditi ustreznih storitev ter dejavnosti. V primerih, ki jih opisuje Hedemark (2020), knjižničarji na eni strani na splošno dojemajo mlade kot pomembno skupino uporabnikov, a hkrati problematično. Izbiro gradiva in ponujanje storitev za mlade označujejo za problematično, saj so ti uporabniki velikokrat zelo zahtevni ali pa ne vedo izraziti svojih informacijskih potreb. V mnogih primerih sploh ne prepoznajo informacijske potrebe. Mladi na drugi strani - kljub nizkim pričakovanjem glede storitev knjižnice - pogosto kažejo nezadovoljstvo z le-temi. Mnogo avtorjev se ukvarja s raziskovanjem uporabniških potreb mladih ter nam prinaša priporočila glede oblikovanja storitev in dejavnosti (Conradi, idr., 2013; Hedemark, 2020; Howard, 2011; Hughes-Hassell in Pradnya, 2007; Stričević in Jelušić, 2010; Tveit, 2012; Tveit in Mangen, 2014).

3.1.1 Informacijska pismenost mladih

Količina informacij, ki zadostujejo za polno življenje posameznika, se je v zadnjih desetletjih drastično povečala. Informacijska pismenost je postala izredno pomembna za uspešno in zadovoljno življenje posameznika. Veščine informacijske pismenosti so pomembne za vseživljenjsko učenje ter za sodelovanje v skupnosti (Bowler in Nessel, 2013). Informacijska pismenost je postala bistvena veščina, saj se vedno bolj zanašamo na bralno razumevanje in pisno znanje v digitalno posredovanih komunikacijskih izmenjavah in besedilnih sporočilih, tako v delovnem procesu kot v prostem času (Lane in Conlon, 2016). Mlade označujemo kot generacijo digitalnih domorodcev, ki jih je tehnologija udomačila, ter razumemo, da mladi obvladajo vse, kar je povezano s tehnologijo in informacijami. Čeprav se veščine informacijske pismenosti zdijo samoumevne, se jih morajo tudi mladi naučiti, ne glede na to, če so odrasčali v informacijsko bogatem okolju ali ne. Avtorici Bowler in Nessel (2013) poudarjata predvsem, da se morajo mladi naučiti veščin kritičnega in etičnega vrednotenja, razumevanja, uporabe, ustvarjanja in deljenja informacij. Od mladih se dandanes pričakuje, da imajo različne kompetence na področju informacij in bralne pismenosti (Stričević in Jelušić, 2010). Tudi pismenost osebe se lahko ob neuporabi zmanjša, zato je pomembno skrbeti za uporabniško skupino mladih. Ti namreč velikokrat prenehajo obiskovati knjižnico, vendar jih moramo privabiti in jim ponuditi možnosti za pridobivanje in ohranjanje veščin pismenosti. Avtorici Lane in Conlon (2016) ugotavljata, da je dosežek pismenosti močno povezan z akademskimi dosežki, poklicno orientacijo in socialnimi prednostmi. Vendar strokovnjaki ugotavljajo, da se

spretnost pismenosti ob neuporabi lahko izgubi (Allington idr., 2010), zato priporočajo redno branje daljših besedil, kot na primer knjig (Jerrim in Moss, 2019).

3.1.2 Pomen in vloga splošnih knjižnic za mlade

Knjižnica je prostor, ki nudi možnost osebne rasti, učenja novih veščin, informira lokalno prebivalstvo, nudi možnost generacijskega, kulturnega in narodnostnega povezovanja. Omogoča nam učenje vrednotenja, izbire in uporabe kakovostnih informacij. Splošne knjižnice imajo nalogo zagotavljati enak dostop do informacij za različne skupine uporabnikov, ne glede na njihov družbeni status, narodnost, izobrazbo ali življenjski stil. Zagotavljati morajo virov za učenje in kakovostno preživljanje prostega časa (Farhadpoor in Kalhori, 2018). Kohir idr. (2017) vlogo splošnih knjižnic obravnavajo kot pomemben element na področju javnega izobraževanja in spodbujanja kreativnega mišljenja. Pomen in naloga knjižnic je, da vključujejo učenje, spodbujajo kritično mišljenje in razvijajo življenjske veščine. Davis (2021) poudarja pomen poudarjanja gradiv po različnih tematikah: to so lahko prazniki, aktualno gradivo za letni čas ali knjige o družbenih vprašanjih. S promocijo gradiva lahko izobražujemo uporabnike o različnih tematikah.

Knjižnice vse bolj postajajo prostori skupnosti, hkrati pa še naprej zagotavljajo prostore za tiste, ki se morajo osrediniti na učenje, branje in pridobivanju novih veščin. Knjižnice so pomembne tudi zaradi medgeneracijskega povezovanja, učenja drug od drugega in spodbujanja vseživljenjskega učenja (Demeter in Holmes, 2019). Tak pogled na poslanstvo knjižnice podpira gradnjo skupnosti, združuje ljudi, ki imajo skupne interese, hkrati pa tudi spoštuje in krepi tradicionalne funkcije knjižnice. Kohir idr. (2017) opozarjajo na socialno interakcijo v knjižnicah, ki lahko omogoča oblikovanje novih mrež in razvija individualne sposobnosti.

Ljudje pogosto označujejo knjižnico kot prijeten prostor, imajo pozitiven odnos do nje. Demeter in Holmes (2019) ugotavljata, da ljudje vseh starosti radi obiskujejo knjižnico, še bolj pa jim je všeč, če knjižnica ponuja znanje, učenje raznih veščin in informacije na zabaven način. Tudi mladi kot uporabniška skupina imajo do knjižnice pozitiven odnos. Sodeč po številkah iz raziskave v ZDA so knjižnice še naprej pomembne in prisotne v življenju mladih (Dresang, 2013). Zaradi pričakovanja družbe od mladih, da imajo različne kompetence na področju informacijske in bralne pismenost, ima knjižnica sedaj nove naloge glede uporabniške skupine mladih ter oblikovanja storitev zanje. Avtorja Stričević in Jelušić (2010) ugotavljata, da imajo

mladi drugačne potrebe in interese kot otroci in odrasli uporabniki. Opažata, da posvečajo na Hrvaškem knjižnice premalo pozornosti tej uporabniški skupini. Subramaniam idr. (2018) poudarjajo posebno vlogo knjižničarjev pri ustvarjanju bogatih učnih izkušenj za mlade, vključujejo vire in podporo, ki jih mladi potrebujejo za uspešno delo. Knjižničarji imajo pomembno vlogo tudi pri priporočanju gradiva mladim, saj, kot ugotavlja Merga (2021), ko mladim priporočajo knjige, ki izpolnjujejo njihove potrebe in interese, jim s tem olajšajo branje za užitek in imajo lahko ugoden učinek na bralno izkušnjo uporabnika. Izpostavljeno gradivo glede na tematiko lahko pripomore k izobraževanju uporabnikov. Knjige govorijo o ljudeh ter posledično odražajo raznolikost družbene sestave in spoznavajo generacije med seboj (Davis, 2021).

3.1.3 Storitve splošnih knjižnic za mlade

Informacijsko vedenje uporabnikov se je v zadnjih letih občutno spremenilo, tako tudi uporabniške skupine mladih. Potrebe in pričakovanja mladih uporabnikov glede storitev splošne knjižnice se spreminjajo. Na spremembe vpliva nastanek družbenih omrežij in tehnološki napredek. Uporabniki se vedejo drugače kot pred nekaj leti, čeprav nekateri vidiki vedenja ostajajo enaki, na primer pogovor s prijatelji ali sodelavci o nekem informacijskem problemu, preden obišejo knjižnico (Pantry in Griffiths, 2009). Spremembam v vedenju uporabnikov mora odgovarjati tudi knjižnica, ki mora nuditi uporabnikom takšne storitve, ki jih potrebujejo, v nekaterih primerih pa tudi želijo. Knjižnice so tako izpostavljene novim izzivom, ob tem pa imajo priložnost za razvoj in pripravo takšnih storitev, ki odgovarjajo informacijskim potrebam uporabnikov (Demeter in Holmes, 2019). Knjižnice se lahko uveljavijo kot brezplačna območja za mlade, ki podpirajo druženje v svojih prostorih ter dostop do različnih informacijskih virov (Hedemark, 2020). Tradicionalne knjižnične vire, kot so knjige, časopisi in revije, tehnologija, je mogoče uporabiti pri načrtovanju drugih storitev, ne le izposoje, kar vodi v njihovo večjo uporabo (Demeter in Holmes, 2019). Potrebno je raziskovati tudi potrebe in želje neuporabnikov knjižnice in njihov odnos do knjižničnih storitev (Hedemark, 2020). Zaradi spreminjajočega se vedenja mladih kot uporabniške skupine avtorja Pantry in Griffiths (2009) priporočata knjižnicam in knjižničarjem, da naj veliko berejo in se izobražujejo, ostanejo v stiku s tehnološkim razvojem in se pogovarjajo s svojimi uporabniki, da vidijo, kako bi jih nove ali preoblikovane storitve lahko pritegnile ali obdržale. Avtorica Vugrinec (2017, str. 278) opisuje skupino mladih uporabnikov, »kamor uvrščamo po sprejetih

definicijah mlade od 15. do 30. leta - to so starejši osnovnošolci, dijaki, študenti in mladi na splošno, zaposleni ali brezposelni. Splošna knjižnica lahko pomembno prispeva k obogatitvi kakovosti življenja mladih uporabnikov, na primer z zagotavljanjem možnosti dopolnilnega in alternativnega učenja, z zagotavljanjem prostora za druženje z vrstniki in preživljanje kakovostnega časa s knjigami, ob igranju šaha ali med listanjem časopisov.« Osebe v knjižnici, ki je odgovorno za tehnično podporo, lahko razišče načine odprtega dostopa do svetovnega spleta. Tako omogoča mladim dostop do informacij s celotnega sveta (Subramaniam idr., 2018). Različne storitve, dogodki in dejavnosti lahko povečajo prepoznavnost knjižnice in ustvarijo medijski odmev, kar poveča njen družbeni ugled. Informacije o programu dejavnosti v medijih daje lokalni skupnosti vedeti, da lahko knjižnice ponudijo veliko več kot samo skladiščenje knjig. Vse uporabniške skupine, ne le mladi, imajo radi zabavne in privlačne dogodke ter storitve (Demeter in Holmes, 2019). Potrebno je opozoriti na knjige v zbirki in pritegniti pozornost uporabnikov. »Bralci potrebujejo gradivo, ki predstavlja ne le lastne izkušnje, temveč tudi izkušnje drugih uporabnikov, ki so drugačni od njih.« (Davis, 2021). Knjižnice morajo pokazati, da so zmožne odgovarjati na informacijske potrebe mladih uporabnikov (Demeter in Holmes, 2019).

3.2 POMEMBNI DOKUMENTI

3.2.1 IFLA in mladi

Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) mladih ne obravnava v svojih dokumentih, kot to poznamo po slovenski zakonodaji. V dokumentu *Guidelines for Library Services For Young Adults* (2006) opredeljuje uporabniško skupino mladih kot starostno skupino med 18. in 20. letom. Zaradi spreminjajočega se sveta okoli nas se je ta starostna skupina pomaknila do nekoliko starejše populacije, saj se je življenjski stil ljudi spremenil. Dokument to skupino opredeljuje kot ljudi med otroštvom in odraslostjo, ne glede na njihovo raso, versko prepričanje, kulturno ozadje, intelektualno ali telesno sposobnost. Dokument opredeljuje naslednje cilje knjižničnih storitev za mlade odrasle:

- Knjižnične storitve za mlade odrasle bi morale zagotavljati prehod od otroških storitev do storitev za odrasle, ki temelji na edinstvenih potrebah mladih odraslih;

- Mladi odrasli potrebujejo in zaslužijo storitve, ki obravnavajo njihove izobraževalne, informacijske, kulturne in prostočasne potrebe;
- Storitve bi morale spodbujati pismenost, vseživljenjsko učenje, informacijsko pismenost in branje za užitek (Guidelines for Library Services For Young Adults, 2006).

3.2.2 Young Adult Library Services Association (YALSA)

Pod okriljem Ameriškega združenja knjižnic (American Library Association/ALA) deluje organizacija Young Adult Library Services Association/YALSA. Ta se ukvarja s storitvami knjižnic za mlade odrasle. Zagovarja pomembnost knjižničnih storitev za mlade odrasle ter promovira inovativne in učinkovite prakse za zagotavljanje njihovih potreb (American Library Association, 2023).

3.2.3 Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)

V Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2019) so mladi obravnavani kot starostna skupina od petnajstega do osemnajstega leta starosti. Uporabniki, ki sicer po slovenski zakonodaji spadajo v starostno skupino mladih, sodijo že v uporabniško skupino odraslih. Zato dokument ne daje posebnega poudarka na »mlade« oziroma tiste, ki so nekako v prehodnem obdobju med otroštvom in odraslostjo.

3.2.4 Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022

Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (ReNPM13–22) (2013) postavlja kot eno izmed prioriternih področji promocijo branja in načrten razvoj bralne kulture. Pri tem zastavlja kot cilj dvig obiska mladih v knjižnicah.

3.2.5 Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019-2030

Dokument poudarja in postavlja kot cilj doseči takšno raven bralne pismenosti, ki bo sleherni osebi v Sloveniji omogočala optimalen razvoj sposobnosti za dejavno življenje in delo. Dvig bralne pismenosti v družbi doprinaša poleg ostalih pozitivnih izhodišč tudi gospodarski napredek (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti: za obdobje 2019–2030, 2019).

4 METODOLOGIJA

4.1 RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Mladi, ciljna skupina raziskave, predstavljajo uporabniško skupino in na splošno skupino, ki velikokrat ni točno definirana. Kot smo lahko videli v teoretičnem delu naloge v dokumentih, ki jih pripravljajo strokovnjaki za knjižnično dejavnost, mlade večinoma uvrščamo v starostno skupino do osemnajstega leta. V dokumentih, pripravljenih na upravni ravni države, so mladi opredeljeni kot starostna skupina od 15. do dopolnjenega 29. leta. Zaradi neenotnih opredelitev se pojavi izziv za knjižnice, kako odgovarjati na potrebe in želje te uporabniške skupine, ki spada v knjižnicah glede na definicije tako med mladino kot odrasle.

Knjižnice velikokrat ne poznajo potreb mladih v svojem lokalnem okolju. Tudi na narodnostno mešanem območju nismo zasledili nobenih raziskav. Zaradi vrzeli v znanju smo želeli z našo raziskavo dobiti vpogled v pričakovanja ter potrebe mladih na narodnostno mešanem območju, in sicer v Občini Lendava, saj se sedež Knjižnice – Kulturnega centra Lendava nahaja v Lendavi, čeprav opravlja knjižnično dejavnost tudi za druge občine na narodnostno mešanem območju. Namen raziskave je bil, da spoznamo pričakovanja ter potrebe mladih, saj le na ta način lahko knjižnica oblikuje storitve in dejavnosti, ki bi jim bile v podporo v vsakodnevem življenju. Poleg zanimanja mladih nas je zanimala tudi predhodna dejavnost knjižnice za uporabniško skupino mladih.

Na podlagi našega raziskovalnega problema smo si postavili naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Katere storitve nudi knjižnica mladim v lokalnem okolju?
  - a. Kakšne so obstoječe storitve?
  - b. Kakšne so načrtovane storitve?
2. Kakšne so razmere glede poznavanja storitev med mladimi v lokalnem, narodnostno mešanem območju?
  - a. Katere storitve mladi uporabniki poznajo?
  - b. Kakšna so njihova pričakovanja glede storitev knjižnice?
  - c. Kakšno vlogo ima lokalna splošna knjižnica v vsakdanjiku posameznika?
  - d. Kakšne so njihove potrebe in želje glede storitev knjižnice?

4.2 METODE

Na prvo raziskovalno vprašanje smo odgovarjali z zbiranjem podatkov s spletne strani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava ter s pregledom letnih poročil za leta od 2018 do 2022. Zaradi spremembe vodstva smo zbirali podatke o preteklih letih le od zaposlenih v knjižnici ter se nismo odločili za kontaktiranje nekdanjih vodilnih.

Odgovore na drugo raziskovalno vprašanje smo zbirali s kvalitativnim pristopom raziskovanja, in sicer z metodo intervjuja. Za intervju kot raziskovalno metodo smo se odločili, saj smo želeli dobiti globlji vpogled v stanje glede poznavanja storitev knjižnice med mladimi, uporabo, pričakovanja in odnosa do knjižnice na narodnostno mešanem območju, natančneje v Občini Lendava. Nismo želeli pridobiti kvantitativnih podatkov, kot bi jih z anketno metodo, temveč oris glede mladih in knjižnice na tem območju.

4.3 RAZISKOVALNI PRIPOMOČKI

Sodelujočim v raziskavi smo postavili vnaprej pripravljena vprašanja. Glede na jezikovno in kulturno posebnost narodnostno mešanega okolja v Občini Lendava smo vprašanja pripravili tako v slovenskem kot madžarskem jeziku. Sodelujoči so se sami odločili, v katerem jeziku želijo odgovarjati na vprašanja ter so, ne glede na izbran jezik, odgovarjali na enaka vprašanja. Vprašalnik v slovenščini smo predstavili v Prilogi 1, vprašalnik v madžarskem jeziku je predstavljen v Prilogi 2. Intervjuje smo začeli z vprašanji o demografskih podatkih udeležencev, in sicer nas je zanimalo, ali živijo v Lendavi ali v kateri od vasi v okolici, koliko so stari ter v katerih jezikih se sporazumevajo v svojem prostem času. Tako pridobljene podatke smo uporabili za opredelitev profilov in preverjanja nabora sodelujočih, ki smo jih želeli zajeti v našem vzorcu.

Po pridobitvi demografskih podatkov sodelujočih je sledil del vprašalnika, kjer so nas zanimali odgovori o storitvah in uporabi knjižnice med mladimi. Tu smo postavili tri glavna vprašanja. Pri prvem vprašanju nas je zanimalo, ali so sodelujoči uporabniki knjižnice. Zaradi možnega nikalnega odgovora smo pripravili vprašanja tako za uporabnike knjižnice kot tudi za neuporabnike. Pri uporabnikih knjižnice nas je zanimalo, katere storitve poznajo in/ali

uporabljajo, kako se odločajo za gradivo, kakšne storitve pričakujejo ter katere storitve bi jim koristile. Pri neuporabnikih knjižnice nas je zanimalo, ali so bili kdaj uporabniki, razlog, zakaj niso člani ter željene storitve knjižnice. Nato smo vsem sodelujočim postavili še vprašanje glede odnosa do knjižnice ter vprašanje o vlogi knjižnice v vsakodnevnem življenju sodelujočih.

4.4 VZOREC

Knjižnica – Kulturni center Lendava

Knjižnica – Kulturni center Lendava je območna knjižnica, ki ima sedež v mestu Lendava. V Občini Lendava se nahajajo izposojevališča še v treh krajevnih knjižnicah v okoliških vaseh, in sicer v Gaberju, Dolini in Genterovcih ter dve premični zbirki še v Petišovci in na Hotizi. Razen Hotize, kjer ne živijo pripadniki narodnostne manjšine, je zbirka knjig v ostalih knjižnicah tako v slovenskem kot madžarskem jeziku. Posebnost vseh omenjenih knjižnic je, da se gradiva v madžarskem in slovenskem jeziku nahajata eno poleg drugega.

Mladi

Za intervjuje smo pridobili vzorec iz populacije mladih na narodnostno mešanem območju v Prekmurju, natančneje so nas zanimali tisti, ki živijo v Občini Lendava. Za vzorčenje smo uporabili neslučajnostno, namensko vzorčenje, s katerim smo želeli zajeti tako mlade, ki se v svojem prostem času pogovarjajo pretežno v slovenskem jeziku, kot tudi tiste, ki se pogovarjajo pretežno v madžarskem jeziku ter mlade ne glede na to, ali so uporabniki knjižnice ali ne.

Vzorec je zajemal 12 sodelujočih, kot je prikazano v Preglednici 1. Šest intervjuvancev stanuje v mestu Lendava, 6 pa jih stanuje v drugih krajih Občine Lendava. Glede jezika sporazumevanja v prostem času smo ugotovili, da 6 sodelujočih uporablja tako slovenski kot madžarski jezik. Dva sodelujoča uporabljata v prostem času slovenski, madžarski, angleški ter hrvaški jezik. 2 sodelujoča govorita v prostem času le slovenski jezik. En sodelujoči uporablja slovenski, madžarski in hrvaški jezik, en pa slovenski in angleški jezik.

Identifikacijska številka	Prebivališče	Starost	Jezik	Članstvo (DA/NE)	Uporaba storitev (DA/NE)
1	Občina Lendava	26	slovenščina, madžarščina	Ne	Da
2	Lendava	22	slovenščina, madžarščina, angleščina, hrvaščina	Da	Da
3	Občina Lendava	25	slovenščina, madžarščina	Ne	Da
4	Občina Lendava	19	slovenščina, madžarščina	Da	Da
5	Lendava	26	slovenščina, madžarščina, hrvaščina	Da	Da
6	Občina Lendava	25	slovenščina, madžarščina	Ne	Da
7	Občina Lendava	27	slovenščina, madžarščina	Ne	Da
8	Občina Lendava	27	slovenščina, madžarščina	Da	Da
9	Lendava	26	slovenščina, madžarščina, angleščina, hrvaščina	Da	Da
10	Lendava	21	slovenščina	Da	Da
11	Lendava	21	slovenščina	Da	Da
12	Lendava	17	slovenščina, angleščina	Da	Da

Preglednica 1: Demografski podatki mladih

4.5 POTEK ZBIRANJA IN ANALIZA

S pregledom spletne strani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava smo pričeli v začetku marca 2023 in končali prve dni aprila 2023. Pri pregledu so nas zanimala vsebine, ki so namenjene starostni skupini, ki jo določa slovenska zakonodaja (od 15 do dopolnjen 29). Letna poročila knjižnice za petletno obdobje smo pregledali marca 2023. V njih so nas zanimala storitve in dejavnosti, ki so na kakršen koli način povezane z uporabniško skupino mladih.

Z izvedbo intervjujev smo pričeli konec februarja 2023 in končali konec marca 2023, saj smo sklepali, da imajo študentje zaradi zaključenega zimskega izpitnega obdobja v tem času več prostega časa. Intervjuji so potekali povprečno 20 minut. Najkrajši je trajal 13 minut, najdaljši pa 40 minut. En intervju smo opravili preko aplikacije Zoom, ostale pa smo izvedli v javnih prostorih. Sedem mladih je bilo v času opravljanja intervjujev že zaposlenih, štirje so študirali, ena sodelujoča pa je obiskovala srednjo šolo.

Zaradi lažjega pogovora ter kasnejše analize podatkov smo vse intervjuje snemali ter analizirali po koncu izvedbe. Sodelujočim smo pred začetkom intervjuja razdelili soglasje, ki se nahaja v Prilogi 3. S tem soglasjem smo ozavestili sodelujoče o tematici raziskave ter prosili za soglasje za snemanje pogovorov. Pri devetih sodelujočih je pogovor potekal v madžarskem, v treh primerih pa v slovenskem jeziku. Ob koncu vsakega intervjuja smo pripravili transkripcijo posnetka ter tiste v madžarščini prevedli v slovenski jezik. Ko smo končali z zbiranjem podatkov, smo analizirali dobljene odgovore ter identificirali teme.

4.6 OMEJITVE RAZISKAVE

Pri pregledu letnih poročil Knjižnice – Kulturnega centra Lendava smo se omejili na obdobje od 2018-2022, saj smo želeli zajeti tako dejavnosti, ki so potekale pred epidemijo koronavirusa, med epidemijo ter po sproščanju ukrepov.

Pri izvajanju raziskave smo se omejili le na Občino Lendava, saj je sedež knjižnice v tej občini, ne glede na to, da opravlja knjižnično dejavnost tudi v drugih občinah. Za tovrstno omejitev smo se odločili zaradi časovne omejitve pri izvedbi intervjujev.

5 REZULTATI

5.1 ANALIZA STORITEV IN DEJAVNOSTI KNJIŽNICE – KULTURNEGA CENTRA LENDA VA

5.1.1 Dejavnosti knjižnice

Knjižnica sodeluje v vseslovenskem projektu Rastem s knjigo, kjer predstavi knjižnico in eno izbrano delo učencem okoliških šol in eno izbrano delo dijakom srednje šole. Pripravlja bibliopedagoške ure za organizirane skupine učencev in dijakov, kjer se jim predstavi delo v sistemu Cobiss, z različnimi nalogami. Uporabnike izobrazuje tudi med referenčnim pogovorom na izposoji in možnim individualnim posvetom. Svetuje se jim glede izbire gradiva, pri iskanju gradiva na določeno temo, uporabe Moje knjižnice, Biblosa, Audibooka ter drugih vprašanj, ki jih ima uporabnik. Poleg tega se ponuja tudi možnost medknjižnične izposoje, ki je za izposojeno gradivo iz Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota, Javnega zavoda Knjižnice Gornja Radgona in Splošne knjižnice Ljutomer, brezplačen. Medknjižnična izposoja je možna tudi iz ostalih slovenskih knjižnic, vendar je ta storitev plačljiva. Od leta 2013 je knjižnica prisotna tudi na družbenem omrežju Facebook, kjer objavlja vabila na dogodke, fotografije iz prireditve, splošna obvestila, seznam novih gradiv in izpostavljeno gradivo. Gradivo v madžarskem jeziku promovira tudi preko lokalnega časopisa Népújság, v rubriki Népújság aktuális. Knjižnica ponuja storitve tudi pripadnikom manjšinske skupnosti, ki so enakovredne in enako pogosto kot dejavnosti za večinsko prebivalstvo.

Knjižnica trenutno deluje v zelo oteženih pogojih. Nepremičnina je dotrajana, energetsko neučinkovita in potratna, na razpolago ni dovolj prostorov za nemoteno opravljanje dejavnosti. Prostorska problematika v knjižnici je zato stalnica in nenehen izziv. Poseben problem v knjižnični mreži predstavljajo neustrezni prostori osrednje knjižnice, saj do sedaj še ni bilo mogoče najti učinkovitih ukrepov in finančnih virov za izvedbo investicije. Na področju knjižnične mreže zato ostaja prioriteta prizadevanje za izvedbo načrtovane investicije v osrednjo knjižnico (V. Kovač, osebna komunikacija, 14. 4. 2023).

5.1.2 Izbiranje naj bralca letnega časa

Knjižnica vsako leto pripravlja različne dejavnosti za motivacijo mladih za branje, in sicer z akcijo *Izbiramo naj bralca/bralco letnega časa* (Slika 1) spodbujajo mlade, naj več berejo. Pri teh akcijah knjižničarji določajo naj bralca glede na število izposojenih enot v danem obdobju. Za naj mladega bralca izbirajo med tistimi, ki so si gradivo izposodili na mladinskem oddelku knjižnice.

Slika 1: Poziv za zbiranje naj bralca letnega časa (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023c)

5.1.3 Bralne značke

Za mlade pripravlja knjižnica tudi tekmovanja za različne *bralne značke*, kjer uporabnikom pripravijo tudi priporočilne sezname. Dejavnost za mlade je namenjena starostni skupini do osemnajstega leta starosti (Slika 2).

Slika 2: Bralna značka za mladino (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2021)

Knjižnica vsako leto organizira tudi slovensko bralno značko za odrasle (Slika 3), kjer lahko sodelujejo tudi mladi. V letu 2023 je prvič organizirala tudi bralno značko za odrasle v madžarskem jeziku. Knjižnica pripravi priporočilni seznam za uporabnike. Le-ti preberejo 4 prevedena dela, 2 deli domačih avtorjev in eno pesniško zbirko.

Slika 3: Bralna značka za odrasle (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023d)

5.1.4 Novost za mlade

Branje med mladimi spodbuja knjižnica tudi z akcijo *Novost za mlade*, kjer mladi prejmejo nagrado za izposajo knjižničnega gradiva. Tudi ta dejavnost je vezana na letni čas, zato ima vsaka akcija svoje ime, na primer *Poletna novost za mlade* (Slika 4).

Slika 4: Novosti za mlade (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2020)

5.1.5 Predstavitev sive literature

Knjižnica je leta 2022 pričela s projektom *Predstavitev sive literature*. Z njim želi ponuditi mladim prostor za predstavitev zaključnih del, ki so jih pripravili ob svojem zaključku v različnih izobraževalnih ustanovah. Cilj projekta je ozaveščanje lokalnega okolja o dosežkih mladih na različnih področjih ter spodbujanje mladih za sodelovanje z lokalnim okoljem. V času opravljanja te raziskave je knjižnica izvedla dva dogodka, na katerih sta bila predavateljica mlada, in sicer na predstavitvi z naslovom *Sokolsko, Orelsko in gibanje Levente v Prekmurju* (Slika 5) in *Koncept časa in ponavljanja v delih Andreja Tarkovskega in Béle Tarra* (Slika 6).

Slika 5: Predstavitev sive literature 1 (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2022)

Slika 6: Predstavitev sive literature 2 (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023b)

5.1.6 Könyvmoly/ Knjižni molj

Kot projekt, namenjen mladim, pripadnikom narodnostne manjšine, organizira knjižnica projekt Könyvmoly/Knjižni molj (Slika 7). Projekt je lokalizirana različica vseslovenskega projekta Rastem s knjigo. V njem sodelujejo otroci iz okoliških dvojezičnih osnovnih šol ter dijaki dvojezične srednje šole. Srednješolci so skupina, ki sodi glede na starost v skupino mladih, zato smo se odločili, da tudi ta projekt uvrstimo med dejavnosti knjižnice za mlade, čeprav v njem sodeluje več otrok. Srednješolci morajo prebrati eno knjigo po izbiri ter napisati spis o vsebini in svoje mnenje o zgodbi. Nato na zaključni prireditvi prejmejo knjižno nagrado in priznanje.

Slika 7: Projekt Könyvmoly/Knjižni molj (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2023a)

5.1.7 Lendavski tabor mladih piscev

Knjižnica spodbuja mlade tudi za ustvarjanje literature, saj zanje organizira tabor (Slika 8). V okviru tega projekta organizira različne delavnice, pogovore in tečaje. S tem spodbuja mlade za pisanje različnih besedil.

Slika 8: Lendavski tabor mladih piscev (Vir: Knjižnica – Kulturni center Lendava, 2018)

5.2 REZULTATI INTERVJUJEV

Pri analizi raziskovalnih podatkov, pridobljenih z opravljenimi intervjuji, smo ugotovili nejasnosti glede opredelitve uporabe storitev knjižnice s strani sodelujočih. Štirje izmed sodelujočih so poudarili, da niso uporabniki knjižnice, saj niso včlanjeni vanjo. So pa vsi štirje potrdili, da so pred kratkim obiskali dogodek knjižnice, torej so bili v vlogi uporabnikov. Pri analizi smo zato vse sodelujoče označili za uporabnike knjižnice, vendar smo jih pri predstavitvi raziskovalnih podatkov razdelili na člane ter nečlane knjižnice. S tem smo naredili razliko med tistimi, ki se uvrščajo med uporabnike knjižnice, ter tiste, ki se označujejo za neuporabnike, vendar vseeno koristijo nekatere storitve knjižnice, na primer obisk literarnega večera v čitalnici knjižnice.

5.2.1 Mladi kot člani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava

Poznavanje in uporaba storitev med mladimi člani

Zanimalo nas je, katere storitve člani knjižnice poznajo in/ali uporabljajo ter ali si pri izbiri gradiva pomagajo s storitvami/gradivi, ki jih pripravlja knjižnica. Kot tako gradivo smo mislili na razne priporočilne sezname, izpostavljeno gradivo v knjižnici ali na spletni strani oziroma na družbenem omrežju ter podobno. Pri tem sklopu smo analizirali odgovore osmih sodelujočih, ki so označili, da so uporabniki knjižnice, saj so člani.

Vsi izmed sodelujočih so omenili, da kot storitev knjižnice poznajo in koristijo izposojajo gradiva. Pet sodelujočih je omenilo, da pozna in obiskuje razne dogodke v knjižnici, na primer literarne večere ali potopisna predavanja. Trije so omenili poznavanje in uporabo medknjižnične izposoje. Le en izmed sodelujočih je omenil, da spremlja objave knjižnice na družbenih omrežjih.

»Izposojam si knjige za prosti čas. Prej sem si jih izposojal v študijske namene, sedaj pa zaradi službe.«

»Izposojam si knjige, saj ne vidim razlog za nakup. Včasih, ko nimam drugih obveznosti, obiščem tudi kak dogodek.«

»Pred kratkim sem izvedel za medknjižnično izposajo, ki se mi zdi odlična, saj dobim lahko knjige iz katere koli knjižnice v Sloveniji.«

Trije sodelujoči so poudarili, da si gradivo izposojajo ter uporabljajo storitve le v slovenskem jeziku. Ostalih pet uporabnikov je omenilo, da si izposoja gradivo v obeh jezikih, vendar so poudarili, da je knjižnica glede madžarskih knjig slabo založena.

»Čeprav si izposojam knjige, napisane v obeh jezikih, si večinoma izberem knjige v slovenskem jeziku, saj je knjižnica glede madžarskega gradiva slabo založena.«

»Želel sem si izposoditi knjige Elfriede Jelinek: A zongoratanárnő /Učiteljica klavirja ... od vseh iskanih naslovov niso imeli nobenega.«)

Ugotovili smo, da si večina članov pri izbiri gradiva ne pomaga s storitvami/gradivi knjižnice ter da teh storitev/gradiv sploh ne pozna. Le dva izmed sodelujočih sta omenila, da prosita pri iskanju gradiva za pomoč knjižničarja ali če iščeta informacije, ki so povezane z izposajo, dogodki ali drugimi storitvami.

»Nekajkrat prosim za pomoč knjižničarja, če potrebujem knjigo o neki določeni tematiki.«

Pričakovanja članov glede storitev in dejavnosti

Zanimalo nas je, kakšne storitve bi mladi pričakovali, želeli, potrebovali ter katere storitve bi jim koristile v njihovem vsakodnevem življenju. Glede na dobljene odgovore lahko knjižnica pripravi storitve, ki bodo odgovarjale potrebam ter zanimanju te starostne skupine.

Sodelujoči so omenili, da bi želeli imeti v knjižnici več takih dogodkov, kjer bi se lahko naučili kaj novega, na primer *tečaj uporabe aplikacije Cobiss*. Tovrstne dejavnosti pričakuje od knjižnice pet sodelujočih. Dva sodelujoča sta omenila, da si želita več priporočilnih seznamov. Pet sodelujočih je omenilo, da bi knjižnico spremljali na družbenih omrežjih, če bi pripravljala različne zanimive vsebine. Vseh osem sodelujočih pa je omenilo, da ima knjižnica za prireditve neugoden čas, saj so takrat večinoma zasedeni.

»Želel bi si kak tečaj iz Cobissa, saj ga ne poznam prav dobro.«

»Knjižnica bi denimo na Instagramu lahko objavljala lepe slike knjig, ki jih ima, ter pripravljala razne priporočilne sezname.«

»Po navadi so dogodki med tednom, ko sem jaz na študiju, zato jih ne morem obiskati.«

Odnos do knjižnice

Zanimalo nas je, kakšno mnenje imajo mladih o knjižnici, ali imajo pozitivne ali negativne občutke, ko pomislijo na knjižnico ter kakšen je njihov odnos do knjižnice.

Štirje sodelujoči so omenili, da imajo v zvezi s knjižnico pozitivne občutke, štirje sodelujoči pa so poudarili negativne občutke. Sodelujoči s pozitivnim odnosom do knjižnice pa so tudi našli nekaj negativnih občutkov, ko pomislijo na knjižnico. Vsi sodelujoči so se pritoževali zaradi zastarelih prostorov, čeprav so omenili, da je knjižnica na zunaj lepa.

»V mojih očeh je zgradba zastarela. Veselilo bi me, če bi imeli prostor, kjer se srečujemo z vrstniki.«

Tisti sodelujoči, ki so izrazili negativno mnenje o knjižnici, so omenili pasivnost knjižnice glede na potrebe in značilnosti lokalnega okolja, neprimerno vedenje zaposlenih v knjižnici ter negativne konotacije knjižnice v medijih v zadnjih nekaj letih.

»Knjižnica ima pasiven odnos do lokalnega okolja. Velikokrat imam občutek, da se sploh ne ukvarja s kulturo in ne kaže pozitivnega odnosa do nje.«

»Storitve knjižnice so enake že lep čas. Ne vidim nekega napredka ali odziva na spreminjajoči se svet.«

»Do knjižnice imam neprijetne občutke, saj če prosim za pomoč knjižničarje, me velikokrat sprejmejo zelo pasivno in neprijazno.«

Tisti sodelujoči, ki so omenili pozitivno mnenje glede knjižnice, so poudarili ljubezen do knjig in zgodb. Kot negativno izkušnjo so vsi izmed njih omenili dogodke, ko so se počutili neprijetno zaradi obnašanja zaposlenih v knjižnici.

»V knjižnico rad zahajam, saj vedno najdem nekaj, kar se mi zdi zanimivo. Me pa moti, da sem pri iskanju prepuščen sam sebi, knjižničarje nerad prosim za pomoč, saj so pri svojem delu velikokrat brez volje.«

Vloga knjižnice

Glede vloge knjižnice nas je zanimalo mnenje sodelujočih o vlogi knjižnice v njihovem vsakodnevem življenju, tako v pristočasnih dejavnostih kot tudi za študijske ali službene namene.

Šest uporabnikov je poudarilo vlogo knjižnice tako pri svojih pristočasnih dejavnostih kot tudi profesionalnem razvoju. Ti uporabniki si izposojajo gradivo in obiskujejo dejavnosti knjižnice zaradi službe, saj so jim storitve v pomoč pri njihovem delu. Dva izmed uporabnikov sta omenila vlogo knjižnice kot kraja, ki ga obiščeta v prostem času. Zanimiv podatek je pa

vsekakor to, da je vseh osem sodelujočih članov opazilo spremembo glede dela knjižnice v zadnjih nekaj mesecih. V knjižnici se je namreč spremenilo vodstvo.

»Knjižnica ima pomembno vlogo v mojem življenju, saj si izposojam knjige tako za prosti čas kot tudi za službo.«

»Zelo rad berem, zato si izposojam knjige za prosti čas.«

»Opažam, da se storitve knjižnice spreminjajo v pozitivno smer. Bomo pa videli, ali bo v prihodnje ostalo enako.«

5.2.2 Mladi kot nečlani Knjižnice – Kulturnega centra Lendava

Čeprav so štirje od sodelujočih poudarili, da ne uporabljajo storitev knjižnice, smo med pogovorom z njimi ugotovili, da so v zadnjih šestih mescih obiskali dogodek v knjižnici, zato smo jih označili kot nečlane knjižnice, vendar kot uporabnike. Te sodelujoče smo zato uvrstili v kategorijo nečlanov knjižnice in smo jim postavljali vprašanja, ki so bila namenjena tistim, ki niso uporabniki storitev knjižnice.

Razlogi za neuporabo storitev knjižnice

Sodelujoče smo povprašali o razlogih za neuporabo storitev ter dejavnosti knjižnice. Pridobili smo podatke tudi o tem, ali so bili kdaj člani knjižnice ter ali so kdaj uporabili kakšno storitev ali dejavnost knjižnice.

Kot razlog za neuporabo knjižnice sta dva sodelujoča omenila pomanjkljivost knjižnične zbirke madžarskih knjig. En izmed njiju je poudaril pomanjkanje madžarskih leposlovnih del, en pa pomanjkanje madžarske strokovne literature. Dva sodelujoča sta se označila kot nebralca ter to navedla kot razlog za neuporabo knjižnice.

»Poznam Cobiss, vendar si knjig ne izposojam, saj nerad berem ...«

Trije od sodelujočih so omenili, da so bili prej člani knjižnice, vendar sedaj niso in niso niti razmišljali o tem, da bi spet postali člani. En izmed sodelujočih je izrazil, da ni bil nikoli član

knjižnice ter niti ne želi postati. Vsi sodelujoči so omenili, da so v zadnjih šestih mescih obiskali knjižnico zaradi dogodka, ki ga je knjižnica organizirala.

»Berem le madžarske knjige, a iskanih naslovov v knjižnici nimajo ...«

Pričakovanja glede knjižničnih storitev in dejavnosti

Tudi mnenje nečlanov knjižnice nas je zanimalo, enako pričakovanja, potrebe in želje glede storitev in dejavnosti knjižnice. Dva izmed sodelujočih sta poudarila, da bi v knjižnico večkrat zahajala, če bi imeli v zbirki več gradiva v madžarskem jeziku, predstavitve aktualnih madžarskih knjig in če bi pripravljali izobraževanja v madžarskem jeziku ter predstavitev ljudi iz lokalnega okolja.

»Prišel bi na predstavitve ljudi iz lokalnega okolja.«

»V knjižnico bi zahajal, če bi imeli več knjig v madžarskem jeziku in če bi organizirali predstavitve madžarskih aktualnih knjig.«

Sodelujoča, ki sta se označila kot nebralca, bi v knjižnico zahajala v primeru, da bi imeli predstavitve takih ljudi iz lokalnega okolja, ki jih poznajo, ker so se na kakšnem področju izkazali, uveljavili.

»Prišel bi na dogodke, kjer bi nastopili ljudje, ki jih poznam.«

Odnos do knjižnice

Ne glede na uporabo ali neuporabo, članstvo ali nečlanstvo, nas je zanimalo, kakšno mnenje imajo mladi glede knjižnice, ali imajo pozitivne občutke ali negativne, kadar pomislijo na knjižnico. Dva sodelujoča sta omenila, da imata do knjižnice nevtralen odnos, en je izpostavil pozitivne občutke, en sodelujoči pa je izpostavil negativne občutke ob pomisleku na knjižnico. Za nevtralen odnos sta se odločila dva, en je povedal: *»Nekako sem nevtralen, ne razmišljam o knjižnici.«* Sodelujoči s pozitivnim odnosom do knjižnice je poudaril ljubezen do branja, trdil je: *«Zelo rad berem, zato imam pozitivne občutke, ko pomislim na knjižnico.»* Sodelujoči, ki je izrazil negativen odnos do knjižnice, je poudaril: *«Mislim, da mi knjižnica ne more ponuditi*

takšne strokovne pomoči, kot bi je potreboval. Trenutno je moje mnenje negativno, saj mi knjižnica ne daje nobene koristne pomoči za vsakdanjik.«

6 RAZPRAVA

Na prvo raziskovalno vprašanje o storitvah in dejavnostih Knjižnice – Kulturnega centra Lendava za mlade smo pridobili raziskovalne podatke s pregledom spletne strani in letnih poročil za leta od 2018 do 2022 ter osebno komunikacijo. Na drugo raziskovalno vprašanje smo skušali odgovoriti s pomočjo intervjujev z mladimi iz lokalnega okolja. Zanimalo nas je, kakšno vlogo ima knjižnica v življenju mladih na narodnostno mešanem območju v Občini Lendava.

Storitve in dejavnosti knjižnice za mlade

V navedeni raziskavi smo raziskovali storitve in dejavnosti knjižnice, ki so namenjene uporabniški skupini mladih. Avtorji poudarjajo pomen raziskovanja te uporabniške skupine, saj le tako lahko oblikujemo zanje takšne storitve, s katerimi bi odgovorili na njihove potrebe in želje (npr. Beheshti in Large, 2013; Demeter in Holmes, 2019; Hedemark, 2020).

Starostna skupina mladih je skupina, ki ni vedno točno definirana, saj pomeni prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo. V knjižnicah ta uporabniška skupina uporablja tako storitve, namenjene za mladino, kot tiste, namenjene za odrasle. Po knjižničnih standardih se smatrajo za mlade osebe do 18. leta starosti, po slovenski zakonodaji pa so mladi tisti v starostni skupini od 15. do dopolnjenega 29. leta starosti (Strokovna priporočila in standardi ..., 2019; Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS), 2010). Z raziskavo smo želeli preveriti storitve in dejavnosti knjižnice za starostno skupino od 15. do dopolnjenega 29. leta starosti.

Pri pregledu spletne strani ter dokumentacije knjižnice smo našli več dejavnosti, ki so bile namenjene mladim. Večinoma so bile namenjene starostni skupini do 18. leta. (npr. Izbiramo naj bralca/bralco letnega časa; Bralna značka za mladino; Novost za mlade; Könyvmolj/Knjižni molj; Lendavski tabor mladih piscev; Rastem s knjigo). Ponuja pa več dejavnosti na odraslem oddelku, ki so namenjene tudi mladim. To so razne prireditve, izobraževanja o uporabi Cobiss, pomoč pri iskanju gradiva, svetovanje pri izbiri gradiva, priporočilni sezname in bralna značka. Vsebine ažurno dodaja tudi na spletno stran ter družbena omrežja. Povezuje se z lokalnimi

osnovnimi šolami in srednjo šolo. Knjižnica je pričela s projektom *Predstavitev sive literature*, s katerim želi ponuditi mladim takšne dejavnosti, ki bi odgovarjale njihovim potrebam in željam. S pričetkom izvajanja raznih dejavnosti za mlade v lokalnem okolju lahko ponudijo mladim prostor, kjer lahko predstavijo svoje dosežke in bogatijo lokalno okolje s svežim znanjem. Po ugotovitvah avtorjev (npr. Bowler in Nessel, 2013; Lane in Conlon, 2016; Stričević in Jelušić, 2010) postajata informacijska pismenost in vseživljenjsko učenje osnova družbe prihodnosti. Knjižnica pripravlja kar nekaj dejavnosti in storitev, tudi uporabniški skupini mladim, na primer s svetovanjem in izobraževanjem. V prihodnje priporočamo dodatno raziskovanje glede uporabe obstoječih storitev in ustreznostjo le-teh.

Mladi in knjižnica

Z raziskavo smo želeli dobiti vpogled v poznavanje storitev knjižnice in uporabo njenih storitev med mladimi ter kakšne storitve potrebujejo ali si želijo mladi. Zanimalo nas je tudi, kakšen odnos imajo mladi do knjižnice ter kakšna je vloga knjižnice v njihovem vsakodnevem življenju.

Mladi so omenili dotrajanost stavbe, kar je vodstvo pričelo reševati in se bo kot kaže tudi rešilo. Knjižnica ima po statistiki dovolj gradiva v madžarskem jeziku. Možen razlog za nezadovoljstvo mladih z madžarskim gradivom je lahko ali vsebina gradiva ali letnica tiska. Nepričakovano je negativno mnenje o osebju knjižnice, saj se knjižničarji trudijo ponuditi uporabnikom najboljše storitve in dejavnosti. To nas je presenetilo in bo potrebno izvesti nadaljnje raziskave za pridobitev mnenja uporabnikov o delu knjižnice.

Ugotovili smo, da so vsi sodelujoči v raziskavi uporabniki knjižnice, čeprav avtorji opozarjajo na upad števila mladih uporabnikov (npr. Farhadpoor in Kalhori, 2018; Hedemark, 2020). Nekaj manj kot polovica sodelujočih je sicer trdila, da niso uporabniki knjižnice, vendar smo med raziskavo ugotovili, da so bili v zadnjih šestih mescih na vsaj enem dogodku v knjižnici, torej so bili tam v vlogi uporabnikov. Tako smo od njih dobljene podatke analizirali, kot da so člani knjižnice.

Poznavanje in uporaba storitev med mladimi

Večina sodelujočih mladih pozna kot storitev knjižnice le izposajo gradiva ter razne dogodke, ki potekajo v knjižnici. Ti odgovori kažejo, da sta ti dve storitvi tisti, ki sta najbolj opaženi s strani okolja, ne glede na to, ali redno koristijo storitve knjižnice ali ne. Bolj kot pravilo smo ugotovili izjemo med mladimi - poznavanje nekaterih drugih storitev knjižnice, na primer medknjižnično izposajo. Mladi so namreč po mnenju avtorjev (npr. Conradi idr., 2013; Hedemark, 2020; Howard, 2011; Hughes-Hassell in Pradnya, R., 2007; Stričević in Jelusić, 2010; Tveit, 2012; Tveit in Mangen, 2014) uporabniška skupina, ki ji je težko pripraviti storitve in dejavnosti, saj velikokrat težko opišejo svojo informacijsko potrebo. Vsekakor je zanimiva informacija o obisku knjižnice, saj avtorji (npr. Farhadpoor in Kalhori, 2018; Hedemark, 2020) opozarjajo na upad števila mladih v knjižnici, naša raziskava pa kaže, da so mladi v večini primerov še uporabniki knjižnice in so tisti, ki ne berejo, v manjšini. Ugotovitve seveda ni mogoče posplošiti na celotno populacijo, saj je vzorec premajhen. Za ugotovitev stanja na tem področju priporočamo pripravo ankete o poznavanju in zadovoljstvu mladih s storitvami knjižnice.

V raziskavi smo ugotovili tudi, da mladi slabo poznajo digitalne storitve knjižnice. Ne poznajo udejstvovanja knjižnice preko digitalnih medijev. Tisti, ki so omenili družbena omrežja, so bili v manjšini. Knjižnica na svojo spletno stran ažurno dodaja vsebine, kot so na primer sezname novosti, razni priporočilni sezname, vabila na dogodke in informacije javnega značaja. Zato nas je presenetilo ne poznavanje te storitve med mladimi. Morda bi bila potrebna dodatna promocija, npr. posodobitev Instagram profila.

Pričakovanja in potrebe mladih

Ugotovili smo tudi, da bi mladi želeli imeti v knjižnici takšne dejavnosti, kot so na primer tečaji za uporabo sistema Cobiss. To odgovarja na ugotovitve avtorjev (Hedemark, 2020; Lavrič, 2021), ki opozarjajo, da postaja neformalno izobraževanje vedno pomembnejše za polno življenje posameznika in napredek celotne družbe. Tovrstne dejavnosti knjižnica že ponuja za osnovno ter srednješolce in individualno izobraževanje uporabnikov. Verjetno uporabniki slabo poznajo storitve knjižnice ali pa so sramežljivi in ne upajo prositi za pomoč.

Iz raziskave lahko razberemo tudi, da bi storitve knjižnice koristilo več mladih, če bi bila knjižnica založena z večjo zbirko madžarske literature. To so mladi v največjem številu omenili, čeprav ima knjižnica zadostno število madžarskega gradiva, ki odgovarja na zakonodajno dolžnost. Možno je da uporabnikom ne odgovarja tema gradiva ali letnica izida. Možnosti za spremembo teh rezultatov vidimo v razmisleku o nabavni politiki in pregledu finančnih sredstev, namenjenih za nabavo gradiva.

Pričakovanja uporabnikov so tudi boljše digitalne vsebine, ki bi bolj privabile uporabnike h koriščenju le-teh dejavnosti, čeprav knjižnica ponuja ažurne vsebine tako na svoji spletni strani, kot tudi družbenih omrežjih. Zanimivo bi bilo izvedeti tudi več o pričakovanjih mladih glede digitalnih vsebin.

Pričakujejo tudi različne priporočilne sezname, ki bi bili dostopni tako v tiskani kot digitalni obliki. Tudi te storitve knjižnica pripravlja tako v tiskani obliki, kot tudi v digitalni obliki. Tiskani sezname se nahajajo pri izposojevalnem pultu, digitalne vsebine pa so objavljene na spletni strani in družbenih omrežjih.

Zanimanje so pokazali tudi za dogodke, kjer bi spoznali življenje in delo prebivalcev iz lokalnega okolja. Tudi Davis (2021) ugotavlja zanimanje lokalnega prebivalstva za predstavitev življenja in dela domačinov. Knjižnica pripravlja dogodke, kjer se predstavijo domačini, tako za večinsko kot manjšinsko prebivalstvo. Ti dogodki so najbolj obiskane dejavnosti knjižnice, tudi mladi so prepoznali kot storitev knjižnice dogodka.

Kot razlog za ne obisk knjižnice so omenili tudi odprtost knjižnice, ki ima večino svoje dejavnosti med tednom. Takrat ima knjižnica odpiralni čas in bi delo izven rednega urnika pomenil preveliko obremenitev za kadrovske zasledbo.

Odnos mladih do knjižnice in njena vloga

Raziskava nam daje vpogled tudi na mnenje, ki ga imajo mladi o knjižnici. Rezultati opozarjajo na sicer pozitivno ali nevtrarno mnenje mladih o knjižnici, vendar je velika večina izrazila negativne občutke ob obisku knjižnice. Kot najpogostejši razlog so poudarili odnos in komunikacijo knjižničarjev do uporabnikov. Večina sodelujočih je pripovedovala o situacijah

v knjižnici, ko so se počutili nelagodno. Hedemark (2020) opozarja, da so mladi v očeh knjižničarjev velikokrat tista uporabniška skupina, s katerimi je delo najtežje, saj nimajo izoblikovanih informacijskih problemov ali pa jih ne vejo izraziti. Po drugi strani mladi ne pričakujejo veliko od knjižnice in so glede storitev mnogokrat razočarani (Farhadpoor in Kalhori, 2018). Za oris problematike priporočamo dodatno raziskovanje.

Sodelujoči so presenetljivo izrazili enotno mnenje o zgradbi knjižnice. Izrazili so potrebo po prenovi knjižnice ali selitvi v večje in bolj moderne prostore, saj so vsi sodelujoči menili, da je knjižnica zastarela in posledično ne privablja uporabnikov. Enotno mnenje so izrazili tudi glede nujnosti prenove knjižnice, saj so omenili tudi pomanjkanje prostorov za skupno delo ali preživljanje prostega časa.

Polovica sodelujočih meni, da ima knjižnica pomembno vlogo pri njihovem vsakodnevnem življenju, naj bo to v okviru študija, dela ali prostega časa. Avtorji (npr. Demeter in Holmes, 2019; Hedemark, 2020; Pantry in Griffiths, 2009) poudarjajo pomembno vlogo knjižnice pri neformalnem izobraževanju lokalnega prebivalstva, saj so njene storitve brezplačno dostopne vsakomur, tako v lokalnem okolju kot v širši okolici.

7 ZAKLJUČEK

Tehnološka odkritja prinašajo spremenjen način življenja, ki vsekakor vpliva tudi na delo knjižnic. Splošne knjižnice kot javne institucije so namenjene širokemu spektru prebivalcev. Spremljanje potreb in pričakovanj lokalnega prebivalstva postaja ne le dodatna naloga vsake knjižnice, temveč osnovna naloga za pripravo storitev in dejavnosti. Proaktivnost pomeni, v tem kontekstu, spremembe pri načrtovanju in izvajanju storitev in dejavnosti.

Specifika delovanja knjižnice na narodnostno mešanem območju je zagotavljanje storitev in dejavnosti tudi za avtohtono manjšino. S pripravo storitev zanjo bogatimo in vplivamo na kulturni, jezikovni, znanstveni in gospodarski napredek lokalnega okolja.

Mladi uporabniki so velikokrat spregledana in nerazumljena skupina. Le z raziskovanjem njihovih potreb in zanimanj lahko knjižnice pripravijo ustrezne storitve in dejavnosti zanje. Namen raziskave, ki smo jo opravili za bibliotekarski izpit, je bil spoznati uporabnike in

potencialne uporabnike iz skupine mladih. Podatke smo želeli pridobiti za oblikovanje storitev in dejavnosti, ki bi jim odgovarjale. Avtorji ugotavljajo, da postaja neformalno izobraževanje vedno bolj priljubljeno med mladimi in je tudi potrebno za razvoj posameznika ter celotne družbe.

Ugotovili smo, da knjižnica pripravlja dejavnosti za mlade, in sicer en del na mladinskem oddelku drugi del pa na odraslem oddelku. Trudi se za izboljšanje že obstoječih storitev, kot tudi pripravo novih. S projektom *Predstavitev sive literature* uvaja nov pristop do mladih in jim želi ponuditi možnost za nastop pred javnostjo, ki na ta način pridobi informacije o dejavnosti mladih iz lokalnega okolja.

Skupina mladih, ki je sodelovala v raziskavi, pozna nekatere storitve knjižnice in jih tudi uporablja. Knjižnica ima tudi še vedno pomembno vlogo v življenju mladih. Imajo pozitivno mnenje o njej, razen nekaj neprijetnih izkušenj. Za ugotovitev pravega stanja na področju zadovoljstva mladih uporabnikov z delom priporočamo dodatno raziskovanje. Ugotovili smo, da so uporabniki nezadovoljni glede knjižničnega gradiva v madžarskem jeziku. Mladi menijo, da ima knjižnica premajhno izbiro madžarskega gradiva. Avtorji ugotavljajo, da postaja neformalno izobraževanje vedno pomembnejše za polno življenje. Sodelujoči so potrdili potrebo po novih znanjih v obliki raznih delavnic, tečajev ipd. Te storitve in dejavnosti sicer knjižnica že ponuja, vendar jih uporabniki očitno ne zaznajo. Potrebna bo nova strategija pri promociji storitev in dejavnosti knjižnice.

Dobljenih rezultatov seveda ni mogoče posplošiti na celotno populacijo, saj je bilo v raziskavi zajetih le nekaj mladih v starostnem razponu od 18. do 29. leta, vendar predstavljajo oris stanja in so izhodišče za dodatno raziskovanje. Knjižnici lahko pomenijo izhodišče za pripravo storitev in dejavnosti, namenjenih mladim. Za natančnejši oris priporočamo dodatno raziskovanje.

Pomembno se nam zdijo prizadevanja knjižnice za spoznavanje uporabniške skupine mladih, saj tako kaže zanimanje za svoje uporabnike in se uveljavlja v vlogi proaktivne knjižnice. To kaže željo po napredku in ponujanju čim boljših storitev.

8 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Allington, R. L., McGill-Franzen, A., Camilli, G., Williams, L., Graff, J., Zeig, J., Zmach, C in Nowak, R. (2010). Addressing summer reading setback among economically disadvantaged elementary students. *Reading Psychology*, 31(5), 411–427.
<https://doi.org/10.1080/02702711.2010.505165>
- American Library Association. (2023). *About YALSA*. <https://www.ala.org/yalsa/aboutyalsa>
- Beheshti, J. in Large, A. (ur.). (2013). *The information behavior of a new generation: children and teens in the 21st century*. The Scarecrow Press.
- Bowler, L. in Nessel, V. (2013). Information literacy. V J. Beheshti in A. Large (ur.), *The information behavior of a new generation: children and teens in the 21st century* (str. 45–63). The Scarecrow press.
- Conradi, K., Jang, B. G., Bryant, C., Craft, A. in McKenna, C. M. (2013). Measuring adolescents' attitudes toward reading: a classroom survey. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(7), 565–576. <https://doi.org/10.1002/JAAL.183>
- Davis, J. (2021). From cultural traditions to diverse superheroes: strategies for building inclusive youth collections. V R. F. Hill (ur.), *Advances in Librarianship* (str. 67–77). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S0065-283020210000048008>
- Demeter M. in Holmes, H. K. (2019). *Library programming made easy: a practical guide for librarians*. Rowman & Littlefield.
- Dresang, E. T. (2013). Digital age libraries and youth: Learning labs, literacy leaders, radical resources. V J. Beheshti in A. Large (ur.), *The information behavior of a new generation: children and teens in the 21st century* (str. 93–116). The Scarecrow Press.
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-81-2021-REV-1/en/pdf>
- EU Youth Report: 2015*. (2016). European Union.
https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/youth-report-2015_en.pdf
- Evropski mladinski portal. (b. d.). *Strategija EU za mlade*. Evropska unija.
https://youth.europa.eu/strategy_sl
- Farhadpoor, M. R. in Kalhori, K. (2018). Investigation of the effective factors on unwillingness of the adolescents and youth from public libraries' services. *Library Philosophy and Practice*. <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2112>
- Guidelines for library services for young adults*. (2006) The International Federation of Library Associations and Institutions. <https://www.ifla.org/wp->

content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ya-guidelines2-en.pdf

- Hedemark, Å. (2020). Authenticity matters: the reading practices of swedish young adults and their views of public libraries. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 26(1-2), 76–90. <https://doi.org/10.1080/13614541.2021.1971392>
- Howard, V. (2011). The importance of pleasure reading in the lives of young teens: self-identification, self-construction and self-awareness. *Journal of Librarianship and Information Science*, 43(1), 46–55, <https://doi.org/10.1177/0961000610390992>
- Hughes-Hassell, S. in Pradnya, R. (2007). The leisure reading habits of urban adolescents. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 51(1), 22–33, <https://doi.org/10.1598/JAAL.51.1.3>
- Jerrim, J. in Moss, G. (2019). The link between fiction and teenagers' reading skills: international evidence from the OECD PISA study. *British Educational Research Journal*, 45(1), 181-200. <https://doi.org/10.1002/berj.3498>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (2. 8. 2018). *Lendavski tabor mladih piscev*. <https://www.kl-kl.si/zakljucna-prireditev-lendavskega-tabora-mladih-piscev/?hilite=mladi>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (9. 7. 2020). *Novosti za mlade*. <https://www.kl-kl.si/poletna-novost-za-mlade-2/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (23. 9. 2021). *Bralna značka za mladino*. <https://www.kl-kl.si/jesenska-bralna-znacka-za-mladino/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (15. 11. 2022). *Predstavitev sive literature 1*. <https://www.kl-kl.si/sokolsko-orelsko-in-gibanje-levente-v-prekmurju/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (19. 1. 2023a). *Projekt Könyvmoly / Knjižni molj*. <https://www.kl-kl.si/zakljucna-prireditev-projekta-konyvmoly-knjizni-molj/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (2. 3. 2023b). *Predstavitev sive literature 2*. <https://www.kl-kl.si/predstavitev-diplomskega-dela-julie-meszelyics/?hilite=andrej+tar>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (22. 3. 2023c). *Poziv za zbiranje naj bralca letnega časa*. <https://www.kl-kl.si/izbiramo-mladega-bralca-mlado-bralko-pomladi-5/>
- Knjižnica – Kulturni center Lendava. (23. 3. 2023d). *Bralna značka za odrasle*. <https://www.kl-kl.si/slovenska-bralna-znacka-za-odrasle-pomlad-poletje-2023-obvestilo/>

- Kohir, S., Du, J. T., Davison, R. M. in Koronios, A. (2017). Contributing to social capital: an investigation of asian immigrants' use of public library services. *Library & Information Science Research*, 39(1), 34-45. <http://doi.org/10.1016/j.lisr.2017.01.005>
- Lane, M. in Conlon, G. (2016). *The impact of literacy, numeracy and computer skills on earnings and employment outcomes* (OECD Education Working Papers, no. 129). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5jm2cv4t4gzs-en>
- Lavrič, M. (ur.). (2021). *Mladina 2020: Položaj mladih v Sloveniji*. Univerza v Mariboru; Univerza v Ljubljani.
- Merga, M. K. (2021). How can Booktok on TikTok inform readers' advisory services for young people? *Library & Information Science Research*, 43(2), 101091. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101091>
- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti: (za obdobje 2019–2030)*. (2019). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>
- Pantry, S. in Griffiths, P. (2009). How to give your users the LIS services they want. *Facet Publishing*.
- Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 (ReNPM13–22). (2013). *Uradni list RS*, št. 90/2013.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2., dopolnjena in prenovljena izd.). (2014). Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. <https://fran.si/>
- Stričević, I. in Jelušić, S. (2010). Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 53(1), 1–34.
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028)*. (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Subramaniam, M., Scaff, L., Kawas, S., Hoffman, K. M. in Davis, K. (2018). Using technology to support equity and inclusion in youth library programming: current practices and future opportunities. *The Library Quarterly*, 88(4), 315–331.
- The Council of European Parliament. (2021). *Decision of the European Parliament and of the Council on a European Year of Youth (2022)*. The European Parliament.
- Tveit, Å. K. (2012). Reading habits and library use among young adults. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 18(2), 85–104, <https://doi.org/10.1080/13614541.2012.714341>

- Tveit, Å. K. in Mangen, A. (2014). A joker in the class: teenage readers' attitudes and preferences to reading on different devices. *Library & Information Science Research*, 36(3-4), 179–84, <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2014.08.001>
- Urad za mladino. (21. 3. 2023). *O Uradu za mladino*. <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-mladino/o-uradu/>
- Vugrinec, L. (2017). Program „mladi za mlade“ knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u kontekstu potreba za novom zgradom knjižnice. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60(1), 275–288.
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS). (2010). *Uradni list RS*, št. 42/2010, 21/2018 – ZNOrg
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 - ZUJIK, 92/2015.

9 PRILOGE

9.1 PRILOGA 1

Vprašanja za intervju

Demografski podatki

1. Stanujete v Lendavi ali v kateri od vasi v Občini Lendava?
2. Koliko ste stari?
3. V katerih jezikih se sporazumevate v prostem času?

Storitve in uporaba knjižnice med mladimi

1. Obiskujete Knjižnico – Kulturni center Lendava?

DA

- Katere storitve knjižnice poznate in/ali uporabljate?
- Kako se odločate, katero gradivo boste izbrali? Si pomagate s storitvami/gradivi, ki jih pripravlja knjižnica?
- Kakšne knjižnične storitve pričakujete?
- Kakšne storitve, ki bi vam jih lahko nudi knjižnica, bi vam koristile?

NE

- Ste kdaj obiskovali lendavsko knjižnico?
- Mi lahko poveste razloge, zakaj ne zahajate v knjižnico?
- Kaj želite, da vam knjižnica ponudi, da bi vas spodbudila k branju?

2. Kakšen je vaš odnos do Knjižnice - Kulturnega centra Lendava?

Ali imate pozitivno ali negativno mnenje o ustanovi?

3. Kakšno vlogo ima knjižnica v vašem vsakodnevnem življenju?

9.2 PRILOGA 2

Interjú kérdések

Demográfiai adatok

1. Ön Lendván lakik, vagy valamelyik Lendva környéki faluban?
2. Hány éves?
3. Milyen nyelveken kommunikál szabadidejében?

Szolgáltatások és könyvtárhasználat a fiatalok körében

1. Látogatja a Lendvai Könyvtár és Kulturális Központot?
  - IGEN
    - Melyik könyvtári szolgáltatásokat ismeri és/vagy veszi igénybe?
    - Hogy dönti el, melyik könyvtári anyagot választja? Segédanyagként használja a könyvtár szolgáltatásait, valamint készített segédanyagait?
    - Milyen szolgáltatásokra számít, és milyen szolgáltatásokat nyújthat a könyvtár Önnek?
    - Mit szeretne, hogy kínáljon Önnek a könyvtár?
  - NEM
    - Látogatta valaha már a lendvai könyvtárban?
    - Meg tudná mondani, hogy miért nem veszi igénybe a könyvtár szolgáltatásait?
    - Milyen módon tudná Önt a könyvtár ösztönözni az olvasáshoz?
2. Milyen a viszonya a Lendvai Könyvtár és Kulturális Központhoz?
  - Pozitív vagy negatív véleménye van az intézményről?
3. Milyen szerepet tölt be a könyvtár a mindennapjaiban?

9.3 PRILOGA 3

SOGLASJE

Sem Amanda Horvat, knjižničarka v Knjižnici – Kulturnem centru Lendava. Vabim Vas k sodelovanju v raziskavi, ki jo izvajam za bibliotekarski izpit pod mentorstvom Vande Kovač. V nalogi želim s preučevanjem navad mladih na narodnostno mešanem območju v Prekmurju izboljšati storitve knjižnice za mlade bralce. Naslov raziskave se glasi: *Storitve Knjižnice – Kulturnega centra Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ: pričakovanja, potrebe in želje mladih*.

V kolikor se odločite za sodelovanje, Vam bom zastavila nekaj vprašanj o vaših bralnih navadah. Sodelovanje v intervjuju bo zahtevalo približno 20 minut.

Z Vašo privolitvijo želim zaradi lažje analize podatkov intervju snemati. Posnetki bodo uporabljeni le za znanstveno-raziskovalne namene in bodo uničeni po opravljenih obveznostih za zaključek bibliotekarskega izpita, najkasneje do konca leta 2023. Vaši odgovori bodo zaupni in shranjeni pod raziskovalno šifro, vaša identiteta v nobenem primeru ne bo razkrita. Sodelovanje lahko kadarkoli prekinete oz. odklonite odgovarjanje na določena vprašanja. Za dodatne informacije sem Vam na voljo po elektronski pošti na naslovu amanda.horvat ali na telefonski številki 040 XXX XXX.

Zahvaljujem se Vam za sodelovanje.

Amanda Horvat

SOGLASJE

S podpisom soglašam, da bom sodeloval/a v raziskavi *Storitve Knjižnice –Kulturnega centra Lendava – Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ: Pričakovanja, potrebe in želje mladih* in dovoljujem snemanje intervjuja za zbiranje podatkov v raziskovalne namene.

V Lendavi, dne _____

_____

(podpis)